

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การต่างประเทศ, กระทรวง กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา. นโยบายมองตะวันออก (Look West Policy) [Online].2544. Available from:
<http://www.mfa.go.th/web/43.php>[2003, August 16]
- กฤษณา กุศลลาสัย และเรืองอุไร กุศลลาสัย. วัฒนธรรมสัมพันธ์: ไทย-อินเดีย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม, 2543.
- กฤษณา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. นโยบายต่างประเทศของไทยหลังสงครามเย็น. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. หน้า 223-231. กรุงเทพมหานคร: พีรสเกล, 2536.
- กฤษณา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา. อินเดียกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ลู่ทางในอนาคต. วารสารสังคมศาสตร์ 13. 1 (มกราคม 2519):1-15.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างอินเดียกับไทยในศตวรรษที่ 21. เอกสารในการสัมมนาทางวิชาการประจำปี 2543 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (3 ตุลาคม 2543), (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)
- จักรกรถ จิตรพงศ์, หม่อมราชวงศ์. ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในทางสังคมวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ มุมมองของนักบริหารงานวัฒนธรรม. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและลู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า.71-82. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- จารุณี ศรีจารุฤกษ์. บทบาทของไทยในการจัดตั้งความร่วมมือทางเศรษฐกิจบังคลาเทศ-อินเดีย-เมียนมาร์-ศรีลังกา-ไทย (BIMST-EC). สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545
- จุลชีพ ชินวรรณ. ขนวนสงคราม: ไทย จีน อินเดีย. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2529.
- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงสงครามเย็น. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. หน้า121-143. กรุงเทพมหานคร: พีรสเกล, 2536.

- จุลชีพ ชินวรรณ. นโยบายต่างประเทศของไทยในทศวรรษที่ 1980: การย้อนพินิจ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- เฉลิม พงศ์อาจารย์. ประวัติศาสตร์อินเดีย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เศรษ, 2523.
- ชาติชาย ชุณหะวัณ, พลเอก. ปาฐกถาพิเศษของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ในโอกาสเฉลิมฉลองครบรอบ 50 ปีของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-อินเดีย (30 กรกฎาคม 2540). ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ความร่วมมือในอนาคต. หน้า (33)-(36). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- ทวี ทวีวาร. ประวัติศาสตร์เอเชียใต้: หลังประกาศเอกราชจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2522.
- นิพัทธ์ สระฉันทพงษ์. รวมคำแถลงนโยบายของรัฐบาลตั้งแต่คณะแรกจนถึงคณะปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2540.
- เบญจมา ไกรฤกษ์, หม่อมราชวงศ์. เนาขแมร์. กรุงเทพมหานคร: มติชน, 2547.
- ปณิธาน วัฒนายากร. นโยบายต่างประเทศของไทยต่อประเทศเพื่อนบ้าน: พม่า ลาว เขมร เวียดนาม. ใน อภิญา รัตนมงคลมาศ และฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์. (บรรณาธิการ), ประเทศไทยมุ่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 21: ประเด็นสำคัญในนโยบายสาธารณะและต่างประเทศของประเทศไทยในทศวรรษหน้า. หน้า 74-85. กรุงเทพมหานคร: พีเพรส, 2537.
- ประณต นันทียกุล. การเมืองการปกครองอินเดีย. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ผาสุก อินทราวุธ, ทวารวดี. การศึกษาเชิงวิเคราะห์จากหลักฐานทางโบราณคดี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรสมัย, 2542.
- รักษรว ใจสะอาด และนุศราพร เกษสมบูรณ์. ผลกระทบต่อการเข้าถึงยาจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีไทย-สหรัฐอเมริกา. ใน กรรณิการ์ กิจติเวชกุล (บรรณาธิการ), ข้อตกลงเขตการค้าเสรี: ผลกระทบที่มีต่อไทย เล่ม 2. หน้า 229-258. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, 2547.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. กระบวนการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2546.
- เรือรบ เมืองมั้น. แนวทางเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินเดียใน พ.ศ. 2555. กรุงเทพมหานคร: เอกสารการวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ, 2545.

- วรางคณา นิพัทธ์สุขกิจ. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย พ.ศ. 2493-2529. ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- วิชัย วรรณสิน. ความสัมพันธ์ไทย-อินเดียในสายตานิคมการทูตไทย. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า 1-16. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- วิมลวรรณ ภัทโรดม. ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียสมัยใหม่กับสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, 2536.
- วิสุทธ์ บุญยกุล. วัฒนธรรมอินเดียในวัฒนธรรมไทย. ศุภมิตร 22,258 (มิถุนายน 2520): 15-22.
- ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินเดียในทางสังคมและวัฒนธรรม. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า. 83-108. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์. การเมืองการปกครองไทยหลังการสิ้นสุดสงครามเย็น ค.ศ. 1989. ใน ลีดา สอนศรี, (บรรณาธิการ), เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมืองการปกครองหลังสิ้นสุดสงครามเย็น. หน้า 5-43. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541
- สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์. การพัฒนาเศรษฐกิจการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สมพงษ์ ชูมาก. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศยุคปัจจุบัน (ทศวรรษ 1990 และแนวโน้ม). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สาธิต เชกัล. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการลงทุนระหว่างไทย-อินเดีย. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า 109-116. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540
- สุชาติ จุฑาสมิติ. ห้าทศวรรษความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย: จากอดีตถึงปัจจุบัน. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า 33-48. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- สุนทร ราชวงศ์ศึก. การค้าระหว่างประเทศและการพัฒนาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้ว, 2535.

- สุรชาติ บำรุงสุข. ไทยกับปัญหาภูมิพหุชา: ผลกระทบต่อนโยบายความมั่นคงและต่างประเทศของไทย. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. หน้า 183-193. กรุงเทพมหานคร: พีรสเกล, 2536.
- สุรชาติ บำรุงสุข. สงครามใหม่: กระบวนทัศน์ความมั่นคงไทยในโลกที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินท์ แอนด์ ดีไซน์, 2546.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์ไทย หน่วยที่ 1-8, พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 8-15, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530.
- เสถียร จันทิมาธร. ชาติชาย ชุณหะวัณ : ทหาร "นัก" ประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2541.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. ความขัดแย้งระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจหลังสงครามเย็น. ใน อภิญา รัตนมงคลมาศ และฐิตินันท์ พงษ์สุทธิรักษ์. (บรรณาธิการ), ประเทศไทยมุ่งเข้าสู่ศตวรรษที่ 21: ประเด็นสำคัญในนโยบายสาธารณะและต่างประเทศของประเทศไทยในทศวรรษหน้า. หน้า 86-101. กรุงเทพมหานคร: พีเพรส, 2537
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. ไทย. ใน เขียน ธีระวิทย์, สุภางค์ จันทวานิช และวิทยา สุจริตธนารักษ์ (บรรณาธิการ), เอเชียรายปี 1989/2532, หน้า 121-130. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. ไทย. ใน ปราณี ทิพย์รัตน์ (บรรณาธิการ), เอเชียรายปี 1991/2534. หน้า 105-112. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทต่างประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจไทย : ทศวรรษ 1960 และ 1990. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.

ภาษาอังกฤษ

- Abazi, E. Intrastate Conflicts, International Interventions and Their Implications on Security Issue, Case of Kosovo [Online]. 2001. Available from: <http://www.ciaonet.org/wps/abe01/abe01.html>[2004, January 31]
- Ayoob, M. India and Southeast Asia: Indian Perceptions and Policies. London: Routledge, 1990.
- Barth, A. Econo-Realism: Econo-Realism: Putting Economics at Center Stage. How Does, and Should, IR Research React to Expanding Economic Interdependence? [Online]. Los Angeles, CA: International Studies Association (Distributor), 2000. Available from: <http://www.ciaonet.org/isa/baa01/baa01.html>[2004, January 27]
- Bindra, S.S. India and Her Neighbours. New Delhi: Deep & Deep Publications, 1984.
- Bradnock, R. W. India's Foreign Policy since 1971. London: Pinter, 1990.
- Chari, P.R., Cheema, P., and Cohen, S. P. Perceptions, Politics and Security in South Asia: the compound crisis of 1990. London: RoutledgeCurzon, 2003.
- Crawford, B. Hawk, Doves, but no Owls: International Interdependence and Construction of the New Security Dilemma. In On Security [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.ciaonet.org/book/lipschutz/lipchutz16.html>[2004, January 27]
- Crawford, B. and Lipschutz, R. D. Economic Globalization and the "New" Ethnic Strife: What is to be done? [Online]. (n.d.). Available from: <http://www.ciaonet.org/wps/crb01/crb01.html>[2004, January 31]
- Creveld, M. V. On future war. London: Brassey's, 1991.
- Eichengreen, B. One Economy Ready or Not: Thomas Friedman's Jaunt Through Globalization [Online]. 1999. Available from: <http://www.foreignaffairs.org/19990501fareviewessay984/barry-eichengreen/one-economy-ready-or-not-thomas-friedman-s-jaunt-through-globalization.html>[2004, January 22]
- Ganguly, S. India's Foreign policy Grows Up[Online]. (n.d.). Available from: http://www.ciaonet.org/olj/wpj/winter03/wpj_winter03e.html[2005, December 24]

- General Economic Division, IMF Statistics Department, International Monetary Fund.
Direction of Trade Statistics Yearbook 1985. Washington, D.C.: International Monetary Fund-Publication Service, 1985.
- General Economic Division, IMF Statistics Department, International Monetary Fund.
Direction of Trade Statistics Yearbook 1990. Washington, D.C.: International Monetary Fund-Publication Service, 1990.
- General Economic Division, IMF Statistics Department, International Monetary Fund.
Direction of Trade Statistics Yearbook 2000/2001. Washington, D.C.: International Monetary Fund-Publication Service, 2000.
- Gordon, S. India and Southeast Asia: A Renaissance in Relations?. In Sandy Gordon and Stephen Henningham (eds.), India Looks East: An Emerging Power and Its Asia-Pacific Neighbours. pp. 207-230. Australia: Australian National University, 1995.
- Gordon, S. Conclusion. In Sandy Gordon and Stephen Henningham (eds.), India Looks East: An Emerging Power and Its Asia-Pacific Neighbours. pp. 207-230. Australia: Australian National University, 1995.
- Hogan, M. J. Introduction. In Michael J. Hogan (ed.), The End of the Cold War: its Meaning and Implications, pp. 1-17. New York: Cambridge University Press, 1992.
- Huntington, S. P. America's Changing Strategic Interest. In Richard K. Betts (ed.), Conflict After the Cold War: Argument on Causes of War and Peace, pp. 497-522. New York: Macmillan, 1994.
- India [Online]. (n.d.). Available from:
<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/in.html>[2002, November 28]
- Jones, W. S. The Logic of International Relations, 8th ed. New York: Longman, 1997.
- Kanwal, G. The New World Order: An Appraisal I. Strategic Analysis [Online]. (n.d.). Available from: http://www.ciaonet.org/olj/sa/sa_99kag03.html[2004, January 27]
- Kanwal, G. The New World Order: An Appraisal II. Strategic Analysis [Online]. (n.d.). Available from: http://www.ciaonet.org/olj/sa/sa_99kag04.html[2004, January 27]
- Mohan, C. R. Look East: phase two [Online]. 2002. Available from:
<http://www.meadev.nic.in/Opn/2002apr/11hin.htm>[2004, February 22]

- Pardesi M. S., Deducing's Grand Strategy of Regional Hegemony from Historical and Conceptual Perspectives. In Paper Number 76: Institute of Defence and Strategic Studies, Singapore 2005. (April 2005) (Unpublished Manuscript)
- Rose, L. E. India and ASEAN: Much Ado About Not Much. In Robert A. Scalapino and Jusuf Wanandi (eds.), Economic, Political, and Security Issues in Southeast Asia in the 1980s, pp. 93-107. California: Institute of East Asia Studies, University of California, n.d.
- Saksena, K.P. Cooperation in Development: Problems and Prospects for India and ASEAN. New Delhi: Sage, 1986.
- SarDesai, D.R. India Foreign Policy in Cambodia, Laos, and Vietnam 1947-1964. Berkeley & Los Angeles: University of California Press, 1968.
- SarDesai, D.R. India: A Balancer Power? in Sudershan Chawla, Malvin Gurtov and Alian-Gerard Marsot (eds.) Southeast Asia Under the New Balance of Power, , pp. 91-115. n.p.: Preager Special Studies in International Politics and Government, 1978.
- Singh, J. An India Perspective. In Sandy Gordon and Stephen Henningham (eds.), India Looks East: An Emerging Power and Its Asia-Pacific Neighbours. pp. 45-58. Australia: Australian National University, 1995.
- Thomas, R. G.C. The shifting landscape of Indian foreign policy. In Stewen W. Hook (ed.), Comparative Foreign Policy: adaptation strategies of the great and emerging. pp. 171-193. New Jersey: Pearson Education, 2002.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กนกพรรณ อยู่ชา. สู่ทางการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับอินเดีย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

กวี จงกิจถาวร. ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างไทย-อินเดีย. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า. 49-54. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

การต่างประเทศ, กระทรวง. กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินเดีย. ใน โคริน เฟื่องเกษม (บรรณาธิการ). ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทางความร่วมมือในอนาคต. หน้า . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

การต่างประเทศ, กระทรวง กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา กองแอฟริกา. รวมบทความเกี่ยวกับแอฟริกา. (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.).

กำชัย ลายสมิต. เศรษฐกิจไทยในระบบทุนนิยมโลก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

เกียรติพงศ์ เรืองสุวรรณ. ปัญหาขัดแย้งทางการค้าระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา : ศึกษากรณีทรัพย์สินทางปัญญา. ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เกริกไกร จีระแพทย์. การเจรจาการค้าระหว่างประเทศของไทย. กรุงเทพมหานคร: คู่แข่งบู๊คส์, 2539.

เทียน ธีระวิทย์. สถานการณ์ทั่วไปในเอเชีย ปี 1991. ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และวัชรินทร์ ยงศิริ (บรรณาธิการ). เอเชียรายปี 1992/2535. หน้า 1-15. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 1 ระยะที่ 1 [Online]. (n.d.). Available from: http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan1_1/content_page.html[2006, February 23]

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 3 [Online]. (n.d.). Available from:
http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan3/content_page.html[2006, February 23]
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 4 [Online]. (n.d.). Available from:
http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan4/content_page.html[2006, February 23]
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 5 [Online]. (n.d.). Available from:
http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan5/content_page.html[2006, February 23]
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 7 [Online]. (n.d.). Available from:
http://www.nesdb.go.th/plan/data/plan7/content_page.html[2006, February 23]
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. สรุปวิวัฒนาการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนที่ 1-8 [Online]. (n.d.). Available from:
http://www.nesdb.go.th/econSocial/devCom/bottombar_copv.html[2006, February 23]
- คณะนักศึกษาศาสนาบัณฑิตวิทยาลัยความมั่นคงคณะที่ 2. คู่มือการศึกษาพื้นที่ประเทศอินเดีย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันจิตวิทยาความมั่นคง กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม, 2524.
- ความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย. วารสารวิทยุศึกษา (สิงหาคม-กันยายน 2521): 1-15.
- คำรณ อินธนูไชย. จักรวรรดิการค้ายุโรป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เนชั่นพับลิชชิง กรุ๊ป, 2537.
- จิตติมา คุปตานนท์ และหญิง รอดประเสริฐ. การวิเคราะห์ความเปราะบางและเสถียรภาพด้านการต่างประเทศของไทย. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)
- จินตนา สุขทัศน. การดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาต่ออินเดีย สมัยประธานาธิบดีบิล คลินตัน (ปี ค.ศ. 1993-2000). ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการระหว่างประเทศและการทูต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2545.
- ฉันทิมา อ่องสุรักษ์, บรรณาธิการ. นโยบายต่างประเทศของไทยบนทางแพร่ง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ชวลิต ชวลิตพงศ์พันธุ์. บทบาทของสมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือในภูมิภาคภายหลังสงครามเย็น (1990-1998): ศึกษาความร่วมมือของประเทศสมาชิก. ปริญญามหาบัณฑิต,

- สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2543.
- ชาวภารตะในประเทศไทย. สยามรัฐฉบับพิเศษ (ม.ป.ท.), (ม.ป.ป.). (ขอต้อนรับ ฯพณฯ ราชีฟ
คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ในโอกาสมาเยือนประเทศไทย)
ชัยเวทย์ ชาติสูวรรณ. ยุทธศาสตร์ของไทยในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการเข้า
ร่วมเป็นประเทศสมาชิกสมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย. รัฐสารภิรักษ์
43,4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2543): 115-118.
- ถนอม อานามวัฒน์. ประวัติศาสตร์เอเชียใต้. กรุงเทพมหานคร: บางลำภูการพิมพ์, 2527.
- ธनिया ทรายงกูร. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในทางเศรษฐกิจ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- นิพัทธ์ พุกกะณะสุต. ปัญหาพื้นฐานและแนวโน้มเศรษฐกิจไทยในทศวรรษหน้า. ใน จารุมา อัจ
กุล และตีรณ พงศ์มพัฒน์ (บรรณาธิการ), ศักยภาพและอนาคตของเศรษฐกิจไทย (ฉบับ
ปรับปรุง). หน้า 1-32. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ธเนศร์ เจริญเมือง. ปัญหาผู้ลี้ภัยในอินโดจีน. จุลสารชุดเบื้องหลังเหตุการณ์ปัจจุบัน 77
(มิถุนายน 2522): 19-43.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. อิทธิพลวรรณกรรมอินเดียต่อวรรณกรรมไทย. วารสารอินเดียศึกษา 3
(2541): 64-68.
- ปรีชา พงษ์ทองคำ. สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือในภูมิภาค : ความร่วมมือและความขัดแย้ง.
ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- เพ็ญศรี เผ่าเหลืองทอง. หมุนตามโลก: เอเชียอินเดีย. มติชนสุดสัปดาห์ 24. 1229 (มีนาคม
2547): 44.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. อนิจลักษณะของเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร: คบไฟ, 2536.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และ กัลยา อุดมวิทิต, บรรณาธิการ. มติสำคัญของคณะรัฐมนตรีว่าด้วย
เศรษฐกิจ ยุครัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ สิงหาคม 2531-กุมภาพันธ์ 2534.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- วัยรักษ์ วลัยรัตน์. ความสัมพันธ์ทางการค้า การลงทุน ไทย-อินเดีย. ใน โคริน เฟื่องเกษม
(บรรณาธิการ), ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดียในทศวรรษปัจจุบันและสู่ทาง

- ความร่วมมือในอนาคต. หน้า. 117-138. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- วิเชียร เจนสวัสดิชัย. ญี่ปุ่น-อเมริกันพันธมิตร : แนวคิดหลังยุคสงครามเย็น. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2536.
- วิสุทธ์ บุษยกุล. วัฒนธรรมอินเดียในวัฒนธรรมไทย. ศกมิต 22,260 (สิงหาคม 2520): 46-56.
- ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์. อิทธิพลวรรณกรรมอินเดียต่อวรรณกรรมไทย. วารสารอินเดียศึกษา 6(2544): 21-29.
- ศิววงศ์ จังคศิริ. ทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย. ใน จารุมา อัฐกุล และตีรณ พงศ์มฆพัฒน์, (บรรณาธิการ), ศักยภาพและอนาคตของเศรษฐกิจไทย (ฉบับปรับปรุง). หน้า 128-151. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. นโยบายต่างประเทศอินเดียต่อเขตอาเซียน. เอเชียปริทัศน์ 2, 2 (มกราคม – มีนาคม 2524): 88-96.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ. ใน วัชรินทร์ ยงศิริ และคณะ (บรรณาธิการ), เอเชียรายปี 1994/2537. หน้า 19-22. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สาธิต เขกัล. ความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจระหว่างไทย-อินเดีย. วารสารอินเดียศึกษา 7(2545): 15-26.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์. เอกสารการสอน-แบบฝึกปฏิบัติชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ หน่วยที่ 13-15. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองการปกครองของประเทศในเอเชีย หน่วยที่ 8-15 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย สาขาวิชารัฐศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ หน่วยที่ 11-15 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย สาขาวิชาศิลปศาสตร์. เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์ไทย หน่วยที่ 9-15 พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542.

- สุนัย ผาสุก. นโยบายต่างประเทศของไทย : ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณต่อปัญหาแก้มพูซา (4 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ถึง 23 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1991). ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุรชัย ศิริไกร. นโยบายต่างประเทศของไทยในช่วงหลังสงครามเย็น: ความมั่นคงและระเบียบใหม่ของโลก. ใน ชัยโชค จุลศิริวงศ์ (บรรณาธิการ), 5 ทศวรรษการต่างประเทศของไทย: จากความขัดแย้งสู่ความร่วมมือ. หน้า 215-222. กรุงเทพมหานคร: วีริสเกล, 2536.
- อภิญา รัตนมงคลมาศ. นโยบายต่างประเทศ : แนวทางศึกษา ทฤษฎี และระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- อมเรศ ศิลลาอ่อน. ทิศทางนโยบายการค้าระหว่างประเทศ. ใน จารุมา อึ้งกุล และ ตีรณ พงศ์มณฑิณี (บรรณาธิการ), ศักยภาพและอนาคตของเศรษฐกิจไทย (ฉบับปรับปรุง). หน้า 173-197. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. ไทย. ใน ภูวดล ทรงประเสริฐ (บรรณาธิการ). เอเชียรายปี 1988/2531. หน้า 79-86. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. ไทย. ใน อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์ และ วรศักดิ์ มัทธโนบล (บรรณาธิการ), เอเชียรายปี 1990/2533. หน้า 112-118. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์. ไทย. ใน วัชรินทร์ ยงศิริ และคณะ (บรรณาธิการ), เอเชียรายปี 1994/2537. หน้า 88-99. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

ภาษาอังกฤษ

- Aiyar, S. S. A. India's Economic Prospect: The Promise of Services. In CASI Occasional Paper Number 9: Annual Lecture Present at Center for Advance Study of India University of Pennsylvania 1999.(April 1999) (Unpublished Manuscript)
- Balaam, D. N. and Veseth, M. Introduction to Political Economy. New Jersey: Prentice Hall, 1996.
- Bhagwati, Jagdish. India in Transition: Freeing the Economy. New York: Oxford University Press, 1993.
- Bhatia, V.G. A Blueprint for Economic Reform in India. In S.P. Gupta, William E. James and Robert K. McCleery (eds.), South Asia as a Dynamic Partner, pp. 47-81. New Delhi: International Center for Economic Growth, 1994.
- Budharaj, V. S. India and the Soviet Union. In Bimal Prasad (ed.), India's Foreign Policy: studies in continuity and change. pp. 298-335. New Delhi: Vikas, 1979.
- Dutt, G. India and China. In Bimal Prasad (ed.), India's Foreign Policy: studies in continuity and change. pp. 49-71. New Delhi: Vikas, 1979.
- Economy of India: analysis, Character and Structure [Online]. (n.d.). Available from: http://www.indianchild.com/economy_of_india.htm[2005, December 12]
- Farmer, B.H. An Introduction to South Asia. London: Methuen, 1983.
- Gilpin, R. The Political Economy of International Relations. New Jersey: Princeton University Press, 1987.
- Grare, F. and Matto, A., eds. India and ASEAN: The Politics of India's Look East Policy. Delhi: Lordson, 2001.
- Gupta, S.P. India's Increasing Eastern Orientation in Trade and Investment: Context and Challenges. In Sandy Gordon and Stephen Henningham (eds.), India Looks East: An Emerging Power and Its Asia-Pacific Neighbours, pp. 71-92. Australia: Australian National University, 1995.
- Jackson, R. and Sorensen, G. Introduction to International Relations. New York: Oxford University Press, 1999.
- Joshi, N. Foundation of India-Soviet Relations. New Delhi: Radiant Publishers, 1975.
- Lippmann, W. The Cold War. Boston: Little, Brown, 1947.

- Majumdar, A. K. South-East Asia in Indian Foreign Policy: a study of India's relations with South-East Asian countries from 1962-1982 Calcutta: Naya Prokas, 1982.
- Naidu, G.V.C. India and ASEAN. Institute for Defence Studies and Analyses: New Delhi, 1998.
- Perkovich, G. Is India a Major Power?. The Washington Quarterly 27 (2003): 129-144.
- Peterson, T. G., and McMahon, R. J. (eds.) The Origin of the Cold War. 3rd ed. Lexington, Massachusetts: D.C. Heath and Company, 1991.
- Sultan Shahin. India's "Look East" Policy Pays off[Online]. 2003. Available from: <http://www.globalpolicy.org/globalize/econ/2003/1011indiaasean.htm>[2003, December 11]
- Sridharan, K. The ASEAN Region in India's Foreign Policy. Aldershot England: Dartmouth, 1996.
- Virulruk, Surapone. Relationship Between Indian and Thai Theatre. วารสารอินเดียนศึกษา 3 (2541): 69-82.
- White, B. Little, R. and Smith, M., eds. Issue in World Politics. New York: ST. Martin Press, 1997.
- Wolpert, Stanley. India. California: University of California Press, 1991.
- Yahya, F. India and Southeast Asia: Revisited. Contemporary Southeast Asia 25,1 (April 2003): 79-103.
- Zinkin, T. India. New York: Walker and Company, 1966.

ภาคผนวก

คณะรัฐมนตรี คณะที่ 45
พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
ตั้งแต่
วันที่ 4 สิงหาคม 2531 – 9 ธันวาคม 2533
แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531

คำแถลงนโยบายของรัฐบาล

ท่านประธานรัฐสภาและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ

ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้กระผมเป็นนายกรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 4 สิงหาคม 2531 และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2531 กระผมและคณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดินขึ้น โดยคำนึงถึงความสุขของประชาชน การพัฒนาการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคม ตลอดจนความมั่นคงของชาติ และสถานะของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และในโลก จึงขอแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีให้รัฐสภาทราบดังต่อไปนี้

นโยบายการเมือง

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการเทิดทูนและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และจะดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้บังเกิดความสุขความเจริญแก่ประชาชน จึงกำหนดนโยบายไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และกระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในฐานะประชาชนและให้มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและปรับปรุงการกระจายอำนาจการปกครองสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น

นโยบายการบริหารระบบราชการ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดินให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ดีที่สุด รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงสวัสดิการของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขจัดข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทุจริตและประพฤติมิชอบหรือไร้สมรรถภาพ
2. ปรับปรุงระบบราชการให้เกิดความรวดเร็วในการให้บริการประชาชนทั้งในส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น
3. ปรับปรุงเงินเดือน ค่าตอบแทนให้แก่ข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ในการปกครองท้องถิ่นให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพ

นโยบายเศรษฐกิจ

รัฐบาลนี้ตั้งเป้าหมายที่จะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจให้บังเกิดความผาสุกและความอยู่ดีกินดีของประชาชน และให้ระบบเศรษฐกิจมีความคล่องตัว และสามารถปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก เพื่อที่จะสนับสนุนให้ประเทศไทยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคง แข็งแรง ให้เอกชนสามารถแข่งขันในตลาดโลก และพัฒนาตลาดภายในประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดจนมุ่งเน้นส่งเสริมการกระจายรายได้ และมุ่งรักษาเสถียรภาพและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายเศรษฐกิจไว้ ดังนี้

1. เศรษฐกิจทั่วไป

1.1 สนับสนุนให้ภาคเอกชนมีบทบาทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตามระบบเศรษฐกิจเสรี โดยภาครัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน และให้มีการประสานงานอย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน

1.2 ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย ตลอดจนทั้งภาคเอกชนมีบทบาทที่เกื้อกูลและส่งเสริมการแสวงหา พัฒนา และขยายตลาดการค้าและการท่องเที่ยว ตลอดจนการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อการสร้างงานและถ่ายทอดเทคโนโลยี

1.3 ใช้กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจที่สมดุลทั้งภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ

1.4 มุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี โดยยังคงมีภาคเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเกษตรเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กันไป

1.5 มุ่งกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ให้ทั่วถึง รวมทั้งการมุ่งพัฒนาชนบทอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในชนบทและปัญหาการกระจายรายได้ได้อย่างจริงจัง ตลอดจนมุ่งสร้างงานทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ

1.6 ปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับเพื่อส่งเสริมการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนลดอุปสรรคต่อการประกอบการทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

1.7 ส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน เพื่อให้รองรับกับเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว

1.8 ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออกทั้งภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

2. การเงินการคลัง

2.1 ปรับปรุงโครงสร้างและระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้เป็นธรรมและเอื้ออำนวยต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ

2.2 กำหนดมาตรการด้านการเงินการคลัง เพื่อรองรับและสนับสนุนการพัฒนาของภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นการเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปให้แข็งแกร่งขึ้น

2.3 มุ่งรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านรายจ่ายของรัฐ และควบคุมการก่อหนี้ให้อยู่ในขอบเขตที่สอดคล้องกับขีดความสามารถของประเทศ รวมทั้งการรักษาวินัยทางการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

2.4 พัฒนาและเสริมสร้างระบบการเงินเพื่อระดมการออมในประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนาตลาดการเงินและตลาดทุนให้สามารถเกื้อกูลการลงทุน ตลอดจนรักษาความมั่นคงของสถาบันการเงินของประเทศ

2.5 มุ่งสนับสนุนการบริหารการเงินและการคลังส่วนท้องถิ่นให้มีอิสระและประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. อุตสาหกรรม

3.1 ส่งเสริมการกระจายอุตสาหกรรมออกสู่ต่างจังหวัด โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกความปลอดภัย และสิทธิประโยชน์ที่เพียงพอ ตลอดจนให้การสนับสนุนด้วยมาตรการด้านการเงินการคลังที่เหมาะสม

3.2 ให้ความสำคัญลำดับสูงแก่อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงาน และใช้วัตถุดิบซึ่งมาจากทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศ และอุตสาหกรรมที่อาศัยเทคโนโลยี โดยใช้ความแน่นอนด้านการตลาดเป็นตัวนำ และมุ่งสู่พื้นที่ที่เหมาะสม

3.3 มุ่งสนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลาง ขนาดเล็ก และอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกให้เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบอุตสาหกรรมของประเทศ

4. เกษตรกรรม

4.1 เพิ่มรายได้ของเกษตรกรด้วยการส่งออกและปรับปรุงระบบการผลิตให้สอดคล้องกับการตลาดทั้งภายในและนอกประเทศ ตลอดจนแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำอย่างจริงจัง และมีผลอย่างถาวร

4.2 มุ่งพัฒนาภาคเกษตรกรรมแบบครบวงจรมากยิ่งขึ้น โดยสนับสนุนให้มีการบริการด้านเทคโนโลยี สินเชื่อเพื่อการเกษตร บัณฑิตการผลิตร่างต่าง ๆ และข้อมูลการตลาดเพื่อเพิ่มผลผลิต ปรับปรุงคุณภาพและลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในระดับไร่นา

4.3 ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ไร้ที่ทำกินโดยวิธีปฏิรูปที่ดิน และการออกเอกสารสิทธิทำกิน

4.4 จัดให้มีองค์กรร่วมของภาครัฐบาล เอกชน และเกษตรกร เพื่อให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาการเกษตร และตัดสินใจในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

5. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 ปรับปรุงระบบการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อันประกอบด้วยที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ ประมง แร่ธาตุ และพลังงานในท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

5.2 สนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีระบบและต่อเนื่อง

5.3 เร่งรัดการผลิตบุคลากรและการวิจัยในด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

6. บริการ

6.1 พัฒนาแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการสร้างงานในประเทศ และนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาเพิ่มขึ้น โดยคงไว้ซึ่งคุณค่าของวัฒนธรรมไทย

6.2 เพิ่มขีดความสามารถการบริการด้านสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขการ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมลงทุนในการดำเนินงานเพื่อเร่งตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นให้ได้เพียงพอ

6.3 ปรับปรุงการบริหารงานของรัฐวิสาหกิจให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถขยายบริการได้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจะรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
นโยบายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

รัฐบาลนี้มีความมุ่งมั่นจะพัฒนาความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เข้มแข็ง และเพียงพอที่จะสนองตอบต่อความต้องการในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และปูพื้นฐานสำหรับการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีในระยะยาว จึงกำหนดนโยบายไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมและผลักดันการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าอุตสาหกรรม เกษตร และการพลังงาน ตลอดจนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการป้องกันประเทศ

2. เสริมสร้างองค์การบริหารงานวิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีโดยให้เป็นแหล่งระดมสรรพกำลังทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งจากภาคเอกชน เพื่อการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการตลาด

3. พัฒนาวิธีการและเครื่องมือในการบริหารระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของภาคเอกชนในการแข่งขันกับต่างประเทศ

4. มุ่งพัฒนากำลังคนให้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องให้เพียงพอและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
นโยบายการป้องกันประเทศ

เพื่อให้การรักษาความมั่นคงของประเทศและการดำรงไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน และการรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงกำหนดนโยบายดังนี้

1. จะปรับปรุงและพัฒนากองทัพประจำการให้มีขนาดที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ ความพร้อมรบและความทันสมัย เพื่อให้มีขีดความสามารถในการป้องกันและป้องปรามและป้องกันประเทศได้ทุกระดับภัยคุกคาม โดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ

2. จะพัฒนาระบบกำลังสำรองให้มีความพร้อมและสามารถขยายกำลังในยามสงครามได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. จะส่งเสริมและดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดความพร้อมด้านทรัพยากรที่จะสนับสนุนการระดมสรรพกำลังของชาติเพื่อการป้องกันประเทศ

4. จะสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการทหาร รวมทั้งการผลิตยุทโธปกรณ์ภายในประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และสามารถพึ่งตนเองได้มากที่สุด โดยร่วมมือกับส่วนราชการพลเรือน ภาคเอกชน และมิตรประเทศ

5. จะผนึกกำลังป้องกันประเทศ ทั้งกำลังทหาร กำลังกึ่งทหาร ตำรวจและราษฎรอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนข้าราชการและประชาชนเข้าด้วยกัน เพื่อป้องกันภัยคุกคามทั้งภายในและภายนอกประเทศ

6. จะสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของกองทัพในการพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัยของชาติ

7. จะบำรุงรักษาขวัญและกำลังใจของทหาร โดยดำเนินการด้านสวัสดิการและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น รวมทั้งจะส่งเสริมการพัฒนากำลังพลที่เข้ารับราชการให้มีความรู้

ความสามารถในด้านวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำไปประกอบสัมมาชีพได้ดียิ่งขึ้นเมื่อพ้นจาก
ประจำการ

8. จะสงเคราะห์ทหารผ่านศึกและครอบครัว โดยเฉพาะทหารผ่านศึกที่ทุพพลภาพ
และครอบครัวของทหารที่เสียชีวิตจากการป้องกันประเทศให้มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม
นโยบายต่างประเทศ

รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระโดยยึดถือประโยชน์ของชาติเป็นหลัก
เพื่อธำรงไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตยของชาติ และบูรณภาพแห่งดินแดน ตลอดจนพิทักษ์และส่งเสริม
ความมั่นคงของรัฐและผลประโยชน์ของชาติ ทั้งจะใช้การประสานงานในการส่งเสริมความ
เจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ กับให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและ
ระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชน เพื่อให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้
จะร่วมมือกับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่ยังประโยชน์ให้แก่ความมั่นคงของรัฐ
และการพัฒนาประเทศ โดยจะดำเนินนโยบายหลักดังต่อไปนี้

1. เคารพและรักษาสันติภาพตามความตกลงที่ทำไว้กับต่างประเทศ โดยยึดถือหลักแห่ง
ความเสมอภาค หลักถ้อยทีถ้อยปฏิบัติ และหลักความเป็นธรรม ทั้งจะเคารพและส่งเสริมให้มีการ
ปฏิบัติตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติ และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
2. ส่งเสริมสันติภาพและการดำรงอยู่ร่วมกันโดยสันติระหว่างประเทศทั้งหลายบน
หลักการของการเคารพเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งดินแดน ความเสมอภาค ความยุติธรรม
การไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน และการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศ
โดยสันติ
3. ปรับปรุงความสัมพันธ์ทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยเฉพาะการขยาย
ตลาดการค้าระหว่างกัน และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและไม่ตรีจิตกับประเทศเพื่อนบ้านให้อยู่
ร่วมกันโดยสันติ และสมานฉันท์ในลักษณะที่ตอบสนองผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนจะพยายาม
และส่งเสริมให้มีการแก้ไขปัญหาในภูมิภาคและปัญหาระหว่างประเทศ โดยวิธีการทางการเมือง
และการทูต
4. เสริมสร้างและกระชับไมตรีความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ
ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ให้แน่นแฟ้นและใกล้ชิดยิ่งขึ้น ตลอดจนสนับสนุนมาตรการที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง เพื่อให้บรรลุถึงซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ ทาง
การเมืองและเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
5. ดำเนินและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอย่างสมดุล สอดคล้องกับ
ผลประโยชน์ของชาติ ในลักษณะที่จะเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัย ความเจริญรุ่งเรืองทาง

เศรษฐกิจของประเทศ และนำไปสู่ความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสันติภาพ เสถียรภาพ และความก้าวหน้าในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

6. ส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ เพื่อขยายตลาดสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนแหล่งเงินทุน วัตถุประสงค์เทคโนโลยีและวิชาการ และเพื่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศซึ่งจะส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น

7. ดำเนินงานด้านสารนิเทศเพื่อให้ต่างประเทศและประชาชนชาวไทยทั่วไปมีความเข้าใจในนโยบายต่างประเทศของไทย และการดำเนินการในความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ขณะเดียวกันจะได้ดำเนินการในความสัมพันธ์ประเทศไทยและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ เพื่อให้เป็นที่รู้จักและเกิดความเข้าใจที่ดีต่อประเทศไทยและคนไทย

8. คุ้มครองและดูแลทุกข์สุข สิทธิและผลประโยชน์ของคนไทย และรักษาสันติภาพของชาติไทยในสวนรวมให้ได้รับการปฏิบัติ อย่างเป็นธรรมจากนานาประเทศ

นโยบายสังคม

รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะสร้างคุณธรรมทางสังคม และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในด้านโอกาสทางการศึกษา การพัฒนาสุขภาพอนามัย และการให้หลักประกันความมั่นคงในชีวิต ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนมีศีลธรรมและดำรงไว้ซึ่งศิลปะ วัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ โดยกำหนดนโยบาย ดังนี้

1. ความสงบเรียบร้อย

1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และยาเสพติดโดยเด็ดขาด

1.2 เสนอและปรับปรุงระบบกฎหมายให้สอดคล้องกับภาวะความเป็นอยู่ของสังคมปัจจุบันและให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

1.3 พัฒนาและปรับปรุงระบบขบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพรวดเร็ว ตลอดจนกระจายระบบงานอำนวยความสะดวกออกไปยังประชาชนให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

1.4 เร่งรัดปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับแรงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ดำเนินการหาทางแก้ไขปัญหาผู้อพยพและผู้พลัดถิ่นจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเร็วอย่างถาวร และเพิ่มการให้ความช่วยเหลือแก่ราษฎรไทยตามบริเวณชายแดน ซึ่งถูกระทบกระเทือนจากปัญหาผู้อพยพ โดยร่วมมือกับประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

2. การศึกษา

2.1 กระจายโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเน้นทั้งการปรับปรุงการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และพัฒนาคุณภาพและความเสมอภาคของระบบการศึกษาเพื่อส่งเสริมจริยธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาตลอดชีวิต การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม พละนาถมาย ตลอดจนการศาสนาและศิลปวัฒนธรรม

2.2 ส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น

2.3 เร่งรัดการส่งเสริมการอนุบาลชนบท การขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยจะจัดควบคุมไปกับการขยายการศึกษาภาคบังคับและการเตรียมพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนทุกระดับ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน ตลอดจนส่งเสริมศีลธรรม จริยธรรม และวินัยของนักเรียนและคนในชาติเป็นพิเศษ

2.4 สร้างทัศนคติในด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.5 สนับสนุนการวิจัย ค้นคว้าเพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการเพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนาประเทศและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชน

3. สาธารณสุข

3.1 เร่งรัดการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานทั้งในท้องถิ่นชนบทและชุมชนแออัดในเขตเมือง

3.2 ปรับปรุงคุณภาพบริการสาธารณสุขของรัฐทุกประเภทและทุกระดับโดยมุ่งเน้นเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานสาธารณสุข ระบบข้อมูล องค์กรหรือกลไกการประสานนโยบายและการพัฒนาบุคลากร ให้มีความพร้อมในการให้บริการทั้งในยามปกติและยามฉุกเฉิน ทั้งนี้จะคำนึงถึงเรื่องประสิทธิภาพและประหยัดเป็นหลัก

3.3 ปรับปรุงระบบการประกันสุขภาพที่มีอยู่ให้เหมาะสม และให้การสงเคราะห์แก่ผู้มีรายได้น้อย และผู้ที่สังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล

3.4 ส่งเสริมให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ดำเนินกิจกรรมที่ช่วยยกระดับสุขภาพอนามัยของประชาชนให้สูงขึ้น สร้างพฤติกรรมอนามัยที่ดี ปรับปรุงการสุศึกษา และแก้ไขปัญหาทันตสาธารณสุข รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาสาธารณสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองผู้บริโภค

3.5 ฟื้นฟูการแพทย์แผนไทยและการใช้สมุนไพรให้เป็นประโยชน์แพร่หลายตามความต้องการของท้องถิ่นและฟื้นฟูอุตสาหกรรมยาภายในประเทศให้มั่นคงพึ่งตนเองได้ โดย

เน้นความปลอดภัยและประสิทธิภาพการบำบัดโรคในราคาที่เหมาะสมและกระจายไปสู่ผู้ใช้อย่างทั่วถึง ตลอดจนส่งเสริมอุตสาหกรรมอาหาร ยา และอื่น ๆ เพื่อการส่งออก

4. บริการสังคม

4.1 ส่งเสริมการกีฬาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและพัฒนามาตรฐานการกีฬา เพื่อให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันกีฬากับนานาชาติได้ยิ่งขึ้น

4.2 เเร่งรัดช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อยในเรื่องที่อยู่อาศัย ทั้งที่ดำเนินการโดยรัฐและเอกชน โดยเฉพาะในภูมิภาค

4.3 พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนแออัดในเมืองอย่างเป็นระบบ

4.4 ส่งเสริมและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนในการพัฒนาสตรี เด็ก และเยาวชน รวมทั้งสวัสดิการคนชรา และคนทุพพลภาพ

4.5 ส่งเสริมสถาบันศาสนาและองค์กรของเอกชนให้มีบทบาทและส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมมากขึ้น

ท่านประธานรัฐสภาที่เคารพและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติทั้งหลาย ในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงมาข้างต้นนี้ กระผมขอให้ความมั่นใจว่ารัฐบาลนี้จะดำเนินการโดยยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ตั้ง และปฏิบัติตามนโยบายโดยเคร่งครัด เพื่อนำความก้าวหน้ามาสู่ประเทศชาติ และนำความสงบเรียบร้อยและความสุข ความเจริญ มาสู่ประชาชน สมดังเป้าหมายที่ได้แถลงไว้แล้วทุกประการ ขอบพระคุณครับ

คณะรัฐมนตรี คณะที่ 46
พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
ตั้งแต่
วันที่ 9 ธันวาคม 2533 - 23 กุมภาพันธ์ 2534
แถลงนโยบายเมื่อวันที่ 9 มกราคม 2534

คำแถลงนโยบายของรัฐบาล

ท่านประธานรัฐสภาและท่านสมาชิกผู้ที่มีเกียรติที่เคารพทุกท่าน

ตามที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้กระผมเป็นนายกรัฐมนตรี ตามประกาศพระบรมราชโองการ ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2533 และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีตามประกาศพระบรมราชโองการลงวันที่ 14 ธันวาคม 2533 นั้น บัดนี้คณะรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน และขอเรียนให้ท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติได้ทราบถึงเจตนารมณ์ในแนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลซึ่งมีเวลาเหลือเพียง 1 ปี กับ 7 เดือน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้แก่ประเทศไทย และความผาสุกให้แก่พี่น้องประชาชนของเราสืบต่อไป

กระผมมีสิ่งหนึ่งที่จะยึดถือเป็นหัวใจอันสำคัญสูงสุดในการควบคุม กำกับการบริหารของรัฐบาลชุดนี้ให้บรรลุแนวนโยบายที่แถลงต่อรัฐบาลอันทรงเกียรติในวันนี้ คือ จะยึดถือความซื่อสัตย์สุจริตต่อประชาชนและผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มใดหรือพรรคใดมาเป็นฐาน และดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อกำจัดและป้องกันมิให้ฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้น ทั้งนี้ ด้วยความสำนึกในความรับผิดชอบต่อประเทศไทยและประชาชนอันเป็นที่รักของเรา ด้วยใจอันบริสุทธิ์ และกระผมขอให้คำมั่นว่าจะปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบอย่างสุดกำลังความสามารถ โดยขอแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีให้รัฐสภาทราบ ดังนี้

1. นโยบายการเมือง

รัฐบาลมุ่งเทิดทูนและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และจะดำเนินการทุกวิถีทางที่จะให้บังเกิดความสุขความเจริญแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ในการนี้ รัฐบาลจะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบทบาทพรรคการเมืองและสถาบันรัฐสภา ให้สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ

กระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้าใจและศรัทธายึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง โดยการคุ้มครองและขยายสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายให้กว้างขวางขึ้น ตลอดจนสร้างความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในฐานะประชาชน และให้มีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น รัฐบาลจะดำเนินการแก้ไขให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งใด ๆ ที่ราษฎรใช้สิทธิเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ยุติธรรม เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน รัฐบาลจะส่งเสริมและปรับปรุงการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะสภาตำบลให้มากขึ้น โดยการเพิ่มอิสระทางการเงินการคลัง การจัดซื้อ จัดจ้าง และการกำหนดนโยบายของตนเอง ทั้งนี้ จะได้ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอนให้เหมาะสมกับสภาพการพัฒนาของท้องถิ่น ทั้งที่พัฒนาไปแล้วและท้องถิ่นที่ยังต้องการความสนับสนุนจากส่วนกลาง โดยคำนึงถึงความจำเป็นเอกภาพของการปกครองราชอาณาจักรซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและจะแบ่งแยกมิได้

รัฐบาลจะดำเนินการเพื่อให้มีการปฏิรูปกฎหมายที่ล้าสมัยและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และเร่งรัดปรับปรุงประกาศของคณะปฏิวัติตลอดจนคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ให้เป็นระบบกฎหมายในระบบประชาธิปไตย

2. นโยบายการบริหารระบบราชการ

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนบทบาทของราชการจากผู้ปฏิบัติมาเป็นผู้กำกับดูแลให้การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคเอกชนยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงระบบราชการให้เปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเปลี่ยนแนวความคิดจากการบริหารราชการในลักษณะของการปกครองมาเป็นการบริหารราชการในเชิงการพัฒนา

รัฐบาลมุ่งเน้นปรับการบริหารราชการและวิธีการปฏิบัติงานให้รวดเร็ว โดยลดขั้นตอนการทำงาน และกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคล งานงบประมาณจากส่วนกลางไปสู่หน่วยปฏิบัติและสู่ส่วนภูมิภาค โดยจัดสรรเงินงบประมาณเป็นก้อนให้แก่จังหวัด เพื่อนำไปใช้จ่ายในการแก้ปัญหาของประชาชนควบคู่ไปกับการปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพและสภาพแวดล้อมในการทำงานของข้าราชการ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจที่จะรักษาคนดีมีความสามารถไว้ในราชการ ขณะเดียวกัน รัฐบาลมีนโยบายที่จะยึดหลักระบบคุณธรรมในการพิจารณาให้บำเหน็จความชอบ การเลื่อนตำแหน่งในระบบราชการ เพื่อให้สามารถดำรงและสรรหาข้าราชการที่มีคุณภาพ มีขวัญ และกำลังใจในการทำงานตามนโยบายของรัฐบาลได้ต่อไป

รัฐบาลมุ่งเน้นที่จะปรับปรุงโครงสร้างกระทรวง ทบวง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และสนองตอบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เช่น แบ่งแยกงานจากกระทรวงเดิม จัดตั้งเป็นกระทรวง ทบวงขึ้นใหม่ อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระทรวงการค้าต่างประเทศ กระทรวงพลังงาน กระทรวงโยธาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวง
สื่อสารและคมนาคม และทบวงตำรวจ เป็นต้น

3. นโยบายเศรษฐกิจ

รัฐบาลนี้กำหนดเป้าหมายการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจที่จะให้เศรษฐกิจของไทย
ขยายตัวต่อเนื่อง โดยมุ่งขยายฐานการผลิตและการค้าให้เปิดกว้างสู่นานาชาติ และให้ประเทศไทย
สามารถเป็นฐานเศรษฐกิจ "ด้านหน้า" ของภูมิภาคนี้ให้ได้ ทั้งเป็นศูนย์กลางการผลิต การแปรรูป
สินค้า การส่งออก และเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจการเงินและคมนาคมขนส่งในภูมิภาคนี้ด้วย

ในการนี้ รัฐบาลมีความจำเป็นต้องปรับนโยบายเศรษฐกิจของไทยให้มีลักษณะเชิงผ่อน
คลายและมีความยืดหยุ่นคล่องตัวสูงขึ้น ทั้งในด้านการค้ากับต่างประเทศ การบริหารการเงินการ
คลัง และการจัดหาบริการพื้นฐานที่สำคัญ ๆ ซึ่งจำเป็นต้องลดการผูกขาดลง และเพิ่มบทบาท
ภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมลงทุนขยายบริการพื้นฐานด้านบริการโทรคมนาคม ขนส่ง กิจการพลังงาน
การพัฒนากำลังคน และให้เพิ่มการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตให้มากขึ้นด้วย

ขณะเดียวกัน รัฐบาลจะดำเนินนโยบายที่ระมัดระวังรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและ
การเงินของประเทศต่อไป เพื่อมุ่งลดภาวะเงินเฟ้อและการขาดดุลการค้าของประเทศ มิให้อยู่ใน
ระดับที่จะส่งผลกระทบต่อภาวะความเป็นอยู่ การครองชีพของประชาชน และความ
มั่นใจของนักลงทุนในประเทศไทย

นอกจากนั้น รัฐบาลมุ่งเน้นให้ความสำคัญสูงต่อนโยบายกระจายรายได้ และเร่งกระจาย
การขยายตัวทางเศรษฐกิจไปสู่ส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะการส่งเสริมภาคเอกชนให้มีบทบาทในการ
แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยที่ยากจนและ
ลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของนโยบายการกระจายรายได้ของรัฐบาล โดย
จะดำเนินนโยบายเศรษฐกิจเฉพาะด้าน ดังนี้

3.1 การเงิน การคลัง

รักษาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และฐานะการเงินการคลังของ
ประเทศให้มั่นคง และดำเนินนโยบายการเงินการคลังของประเทศในกรอบวินัยที่เคร่งครัดควบคู่
กับการเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม
และปรับปรุงโครงสร้างระบบการจัดเก็บภาษีอากรเพื่อลดความซ้ำซ้อน ตลอดจนสร้างความเป็น
กลางของระบบภาษีให้เอื้ออำนวยต่อการลงทุนและการพัฒนาธุรกิจของประเทศ ขณะเดียวกันจะ
ใช้มาตรการทางการคลังให้สามารถช่วยเหลือต่อภาคเศรษฐกิจที่อ่อนแอ โดยเฉพาะในด้าน
การเกษตร

ส่วนการดำเนินการของรัฐวิสาหกิจนั้น จะลดการพึ่งพาการสนับสนุนจากรัฐลง
โดยให้เร่งการระดมทุนและร่วมทุนกับภาคเอกชนในการขยายบริการสาธารณูปโภคและ

สาธารณูปการให้กว้างขวางและมีคุณภาพที่สามารถสนองต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศได้

ทางด้านนโยบายการเงิน รัฐบาลจะพัฒนาเสริมสร้างระบบการเงิน สถาบันการเงิน และตลาดทุนให้มั่นคงแข็งแรงและมีประสิทธิภาพในการระดมเงินออมระยะสั้นและระยะยาวให้สูงขึ้น และให้มีการผ่อนคลายการควบคุมสถาบันการเงิน เพื่อสนองความต้องการด้านการลงทุนในประเทศ ตลอดจนทั้งสามสามารถให้ประเทศไทยมีโอกาสพัฒนาเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคได้ต่อไป

นอกจากนั้น รัฐบาลจะดำเนินนโยบายและมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อจูงใจให้พัฒนาแก้ไขปัญหาล้างแวล้อม การประหยัดพลังงาน การขจัดมลพิษ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ

3.2 การเกษตร

รัฐบาลยึดมั่นว่าการช่วยเหลือเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรรายย่อยที่ยากจน เป็นนโยบายที่มีความสำคัญสูงสุด เพื่อเร่งการเพิ่มผลผลิตและสร้างเสถียรภาพของรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย

ในการนี้ รัฐบาลจะเร่งดำเนินการปฏิรูปที่ดินและปรับปรุงระบบการให้สิทธิทำกินแก่เกษตรกรในเขตป่าไม้ที่หมดสภาพที่เกษตรกรได้ครอบครองใช้ประโยชน์ในที่ดินก่อนนั้น โดยจะเร่งออกเอกสารสิทธิ์ หรือเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้จะดำเนินการพัฒนาพื้นที่ดินที่มีปัญหาในบริเวณแห้งแล้ง ดินเค็ม ดินพรุ ตลอดจนดำเนินการป้องกันดินถูกชะล้างพังทลายในเขตต้นน้ำลำธาร และอนุรักษ์พื้นที่ดินชายฝั่งทะเลควบคู่ไปด้วย

รัฐบาลจะขยายวงเงินสินเชื่อทั้งระยะสั้นและระยะยาวให้แก่เกษตรกรที่ยากจน โดยปรับเงื่อนไขให้ผ่อนปรนยิ่งขึ้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถเปลี่ยนระบบการผลิตเกษตรดั้งเดิมไปสู่พืชเศรษฐกิจใหม่ ๆ และการเลี้ยงสัตว์ที่มีความต้องการของตลาดมากขึ้น ส่วนปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รัฐบาลมีนโยบายให้มีการค้าปุ๋ยเคมีในประเทศ เพื่อทดแทนการนำเข้า โดยถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตรที่รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรเป็นหลัก

รัฐบาลจะจัดให้มีการส่งเสริมการผลิตเกษตรแผนใหม่โดยอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น เช่น การใช้ปุ๋ยชีวภาพ การควบคุมศัตรูพืชด้วยมาตรการชีววินทรีย์ การผสมเทียมปลุกสัตว์และสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เป็นต้น เพื่อเป็นฐานในการปฏิรูปโครงสร้างการผลิตด้านการเกษตรของประเทศต่อไป นอกจากนี้จะเสริมสร้างกำลังสำรองให้แก่เกษตรกร โดยสนับสนุนสถาบันการเกษตรและส่งเสริมภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการผลิตการตลาดและอุตสาหกรรมเกษตร รวมทั้งการแปรรูป

ทางด้านการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลจะดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร โดยเน้นการขุดลอกคู คลอง หนองและบึงธรรมชาติ เพื่อให้สามารถปลูกพืชในฤดูแล้งได้และมีเป้าหมายเพิ่มพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้สูงขึ้น จากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 25 ของพื้นที่ป่าทั้งหมดและจะสนับสนุนภาคเอกชนและสถาบันเกษตรกรให้ปลูกสวนป่าเศรษฐกิจ และสวนป่าชุมชนต่อไป นอกจากนี้ รัฐบาลจะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่งทะเลและในน่านน้ำไทยให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำถาวร

3.3 อุตสาหกรรม

รัฐบาลจะส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยให้สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศทั้งคุณภาพและต้นทุนการผลิต โดยการลดอัตราภาษีนำเข้าเครื่องจักร ชิ้นส่วนและวัตถุดิบรวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการให้บริการทดสอบและรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมของไทยได้ด้วย

ขณะเดียวกันจะเร่งกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ส่วนภูมิภาคและพื้นที่ “เขตเศรษฐกิจใหม่” เช่น บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกและเร่งพัฒนาบริเวณชายฝั่งทะเลภาคใต้ ตลอดทั้งพัฒนานิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรมส่งออก อาคารชุดสำหรับอุตสาหกรรม เพื่อกระจายอุตสาหกรรมไปสู่พื้นที่ที่ควรพัฒนา ซึ่งจะช่วยให้การควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐบาลจะให้ความสำคัญสูงสุดต่อการป้องกัน ควบคุมและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมทั้งทางด้านมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ เสียง กากของเสีย และสารพิษ รวมทั้งขยะมูลฝอย โดยเฉพาะบริเวณที่มีโรงงานตั้งอยู่หนาแน่นในเขตกรุงเทพมหานคร เมืองหลัก และบริเวณฝั่งแม่น้ำสายหลัก ในกรณีนี้จะสนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนหรือรับสัมปทานในการลงทุนสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมและจัดการกากของเสียอย่างเป็นระบบด้วย

3.4 การพาณิชย์และบริการ

รัฐบาลจะมุ่งดำเนินนโยบายการพาณิชย์ให้มีการค้าทั้งภายในและกับต่างประเทศให้ “เสรี” มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการเจรจาการค้ากับต่างประเทศหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันทางการค้าที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการค้าในภูมิภาคนี้ โดยจะเน้นหนักขยายตลาดในอินโดจีนและเอเชีย-แปซิฟิก และปรับปรุงระบบการนำเข้าวัตถุดิบ กำหนดมาตรการการปกป้องไม่ให้เกิดการท่วมตลาดเข้ามาในประเทศไทย ตลอดทั้งเสริมสร้างเอกภาพการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และกำหนดยุทธวิธีสำหรับตลาดร่วมยุโรป ในปี 2535 พร้อมกันไปด้วย

ทางด้านนโยบายการค้าภายในประเทศนั้น รัฐบาลจะเน้นการเสริมสร้างเสถียรภาพด้านราคาสินค้าเกษตรเป็นพิเศษ โดยการเร่งรัดพัฒนาตลาดกลางในลักษณะตลาดประมูล ตลาดซื้อขายล่วงหน้า และกระจายการพัฒนาธุรกิจ คลังสินค้า ไชโล และห้องเย็นในท้องถิ่นส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรสามารถชะลอการขายผลผลิต ซึ่งจะทำให้สามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น

ด้านบริการนอกเหนือจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการสร้างงานและนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาได้แล้ว รัฐบาลจะริเริ่มการพัฒนาบริการด้านซ่อมบำรุงพาหนะทั้งทางบก น้ำ และอากาศ ให้เป็นศูนย์ซ่อมบำรุงใหญ่ในภูมิภาคนี้

นอกจากนั้น จะเน้นการส่งออกโดยปรับปรุงกลไกของทางราชการให้เกื้อหนุนการดำเนินของภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนปรับปรุงมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าส่งออกให้เป็นที่ยอมรับของตลาดนานาชาติ ส่วนการคุ้มครองผู้บริโภค จะปรับปรุงกฎหมายกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด ตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายชั่ง ตวง วัด และกฎหมายบริษัทมหาชนให้สอดคล้องกับระบบการค้าปัจจุบัน และการค้าตลาดหลักทรัพย์เพื่อให้การคุ้มครองแก่สาธารณชนมิให้ถูกเอาเปรียบหรือเผชิญกับความเสียหายมากเกินไป

3.5 การคมนาคม

รัฐบาลจะเร่งดำเนินการขยายด้านบริการโทรคมนาคมและการสื่อสารให้รวดเร็วและมีบริการดีเพียงพอกับความต้องการของธุรกิจและประชาชนที่ขยายหรือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ทางด้านบริการขนส่งมวลชน จะเร่งให้มีบริการขนส่งมวลชนบนรางสูง ยกกระดานรางรถไฟ พร้อมทั้งปรับปรุงระบบขนส่งสินค้าและผู้โดยสารทุกระบบให้ผสมผสานกันให้สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัยยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รวมถึงการประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และสนับสนุนการสร้างสนามบินเพื่อส่งเสริมด้านธุรกิจและงานท่องเที่ยว นอกจากนี้จะสนับสนุนการสร้างทางตามกฎหมายสัมปทาน และปรับปรุงงานด้านสาธารณูปโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่จะเสริมกิจการโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมชายฝั่งทะเลตะวันออก

รัฐบาลจะเร่งแก้ปัญหาการจราจรติดขัดในบริเวณกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเร่งจัดการก่อสร้างทางหลวงวงแหวนรอบนอกให้แล้วเสร็จโดยด่วน พร้อมกับพิจารณาก่อสร้างอุโมงค์ลอดใต้แม่น้ำ และตัดถนนทางเบี่ยงเพื่อลดปริมาณรถที่ต้องผ่านเข้ามาในเขตเมืองทางด้านทิศเหนือไปตะวันตก และไปทางตะวันออก ตลอดจนการขยายถนนและเพิ่มช่องทางเพื่อเพิ่มผิวจราจรให้มากขึ้นและรื้อถอนสิ่งกีดขวางเพื่อให้การจราจรมีความคล่องตัวสูงขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาการจราจรในต่างจังหวัดที่กำลังมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

4. นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลจะเร่งการผลิตนักวิทยาศาสตร์ วิศวกร ตลอดจนช่างเทคนิคให้เพียงพอ และมีความสามารถเป็นที่ยอมรับ รวมทั้งผลิตอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักวิจัย เพื่อสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม บริการ และการพัฒนาชนบท และสามารถรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศในราคาและเงื่อนไขที่เหมาะสม อีกทั้งให้มีการจัดหาและผลิตพลังงานให้พอเพียงกับความต้องการของประเทศ

เร่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบจัดการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยปรับโครงสร้างสถาบันวิจัยของรัฐให้สามารถวิจัยและดึงดูดผู้ทรงคุณวุฒิไว้ในการวิจัย ตลอดจนปรับปรุงเครือข่ายการวิจัยของรัฐบาล สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้

สำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากภาวะมลพิษต่าง ๆ นั้น รัฐบาลให้ความสำคัญเร่งด่วนต่อการแก้ปัญหาภาวะมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการจราจรติดขัด ภาวะฝนกรด มลพิษทางน้ำ ทางอากาศที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและกากของเสียที่เป็นพิษ โดยมีเป้าหมายที่จะลดซัลเฟอร์ไดออกไซด์ คาร์บอนมอนอกไซด์ ไนโตรเจนไดออกไซด์ และสารตะกั่วในน้ำมันเชื้อเพลิงให้อยู่ในมาตรฐานที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตลอดจนการปรับปรุงวิธีใช้ถ่านหินลิกไนต์ในกระบวนการผลิตไฟฟ้า เพื่อป้องกันการเกิดภาวะมลพิษอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะในเรื่องการขจัดสารพิษจากยานพาหนะทุกชนิด

เพื่อให้การบริหารและจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลมีนโยบายให้มีการจัดตั้งองค์กรร่วม 3 ฝ่าย คือ ชุมชน สถานประกอบการ และภาครัฐบาล ทำหน้าที่เฝ้าระวังและกำกับดูแลภาวะสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะในเขตเมือง เขตอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาตินั้นเป็นผู้รับภาระในการพัฒนาการอนุรักษ์ และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย ตลอดจนสนับสนุนให้มีการสร้างสวนสาธารณะในเขตเมือง

5. นโยบายการป้องกันประเทศ

รัฐบาลจะปรับปรุง พัฒนา และเสริมสร้างกำลังกองทัพให้มีขนาดที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพพร้อมรบ ทันสมัย และปรับปรุงระบบกำลังสำรอง ระบบการระดมสรรพกำลังเพื่อการป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนฉันทกกำลังป้องกันประเทศทั้งกำลังทหาร กำลังกึ่งทหาร และกำลังประชาชน เพื่อป้องกันภัยคุกคามจากภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งคุ้มครองทรัพยากรของชาติด้วย

รัฐบาลจะมุ่งพัฒนาขีดความสามารถในการพึ่งตนเองในด้านการป้องกันประเทศโดยสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการทหาร รวมทั้งการผลิตยุทโธปกรณ์ภายในประเทศ โดยร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ภาคเอกชน และมิตรประเทศ

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจะสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของกองทัพ ในการพัฒนาประเทศ การพัฒนาเพื่อความมั่นคง การช่วยเหลือประชาชน และการบรรเทาสาธารณภัย อีกทั้งจะบำรุง เสริมสร้างขวัญกำลังใจของทหารและครอบครัวในด้านสวัสดิการและการดำรงชีพ รวมทั้ง สงเคราะห์ทหารผ่านศึกและครอบครัวให้ดำรงอยู่ได้ด้วยความสะดวกและสมเกียรติ

6. นโยบายต่างประเทศ

รัฐบาลจะดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระสอดคล้องกับสถานการณ์แวดล้อมของโลก และเสริมสร้างบทบาทของประเทศไทยให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยยึดถือประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ทั้งจะใช้การต่างประเทศในการส่งเสริมความเจริญมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจของชาติกับให้มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อให้การดำเนินนโยบายมีประสิทธิภาพและเอกภาพมากยิ่งขึ้น

รัฐบาลจะเคารพความตกลงที่ทำไว้กับต่างประเทศ ทั้งจะส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติและปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างประเทศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโลก

รัฐบาลเน้นการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยมุ่งขยายตลาดการค้าและการลงทุน และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งสันติภาพ เสถียรภาพและความก้าวหน้าในภูมิภาคนี้ ทั้งจะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนต่อประชาชน โดยการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สวรรนิเทศ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อีกทั้งเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้แน่นแฟ้นและใกล้ชิดยิ่งขึ้น และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจและประเทศคู่ค้าที่สำคัญในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย ภูมิภาคตะวันออกกลาง และภูมิภาคประเทศริมฝั่งแม่น้ำโขง

นอกจากนั้น รัฐบาลจะดำเนินงานด้านสวรรนิเทศเพื่อให้ต่างประเทศมีความเข้าใจประเทศไทยดีขึ้น โดยการประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่เอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยในต่างประเทศ ตลอดจนเน้นการคุ้มครองดูแลสิทธิประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

7. นโยบายสังคม

รัฐบาลกำหนดเป้าหมายการดำเนินนโยบายทางสังคมที่จะเสริมสร้างความสงบสุข และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ศีลธรรม และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ โดยกำหนดนโยบาย ดังนี้

7.1 ความสงบเรียบร้อยในสังคม

รัฐบาลจะเร่งป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน กับทั้งจะเร่งการปราบปรามอาชญากรรม และผู้มีอิทธิพลในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในท้องถิ่น

รัฐบาลจะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยร่วมมือกับประเทศ เพื่อนบ้านในการทำลายแหล่งผลิตยาเสพติด และขอความร่วมมือจากประเทศที่มีผู้ขายยาเสพติดสูง ให้ร่วมแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันจะเน้นการรณรงค์ในกลุ่มเยาวชนให้ตระหนักถึงโทษ ของยาเสพติดทั้งในและนอกสถานศึกษา ทั้งจะให้มีการจัดหลักสูตรการศึกษาในเรื่องนี้ต่อไปด้วย

ขณะเดียวกัน รัฐบาลมุ่งเน้นให้การช่วยเหลือทางกฎหมายและสร้างความเสมอภาคในโอกาสที่ประชาชนจะได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย และรัฐบาลจะนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล รวมทั้งการพัฒนางานคุมประพฤติ การจัดตั้ง ศาลเยาวชนและครอบครัว และศาลปกครอง ตลอดจนให้การให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนที่ มาศาลและข้าราชการที่ปฏิบัติงานในศาล นอกจากนี้จะส่งเสริมให้มีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการเพื่อรองรับการขยายตัวทางธุรกิจ การลงทุน และแบ่งเบาภาระคดีที่ขึ้นสู่ศาลให้ลดลง

7.1 การศึกษา

รัฐบาลมุ่งให้ความสำคัญต่อการเร่งขยายโอกาสการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อเป็นฐานการขยายการศึกษาภาคบังคับ จาก 6 ปี เป็น 9 ปี ตลอดทั้งปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นควบคู่ไปกับการเพิ่มพูนความรู้ผ่านระบบสื่อสารมวลชนต่าง ๆ

นอกจากนี้ รัฐบาลมุ่งเน้นการเรียนการสอนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมการผลิต และการใช้เทคโนโลยีในอนาคต และจะเร่งรัดการผลิตกำลังคนในสาขาวิชาชีพที่ขาดแคลนให้สามารถสนองความต้องการของตลาดแรงงานควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้สถานศึกษาได้เน้นกิจกรรมพัฒนาด้านสุขภาพ และการออกกำลังกายแก่เด็กและเยาวชนให้มีพละอนามัยสมบูรณ์หรือขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ได้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาจิตใจ โดยมุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติในทางที่ชอบที่ควร และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

ขณะเดียวกัน รัฐบาลต้องการผ่อนคลายนโยบายระเบียบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร และความร่วมมือจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศมาสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ทางการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น รัฐบาลจะกระจายและขยายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเน้นการเสริมปัจจัยทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการงานของประชาชนอย่างต่อเนื่องและจะพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเน้นการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารการพัฒนาบุคลากร การระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกประเทศ มาสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาและการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษานานาชาติให้กว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะการรับนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาคเข้าศึกษา

นอกจากนั้น จะเร่งรัดการผลิตและพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาการและวิชาชีพให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพอย่างเพียงพอ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การนำผลไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และช่วยให้ประเทศไทยพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีได้มากขึ้น

รัฐบาลจะสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้มีความร่วมมือ และการร่วมใช้ความชำนาญระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาพึ่งตนเองได้มากขึ้น

7.3 สาธารณสุข

รัฐบาลยึดมั่นว่าการควบคุมและป้องกันโรคเอดส์เป็นนโยบายระดับชาติที่เร่งด่วนและมีความสำคัญสูง โดยจะเร่งรัดให้หน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชนร่วมรับผิดชอบปฏิบัติการป้องกันโรคเอดส์อย่างจริงจังต่อเนื่องต่อไป

รัฐบาลเน้นนโยบายการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรง และมีความรู้ในการป้องกันโรคและรู้จักรักษาพยาบาลเบื้องต้นด้วยตนเอง โดยเร่งพัฒนาคุณภาพงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตชนบท และเร่งขยายงานสาธารณสุขมูลฐานในเขตเมืองมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกัน รัฐบาลเน้นการปรับปรุงสถานีนามัยในชนบทให้สามารถบริการประชาชน โดยการเพิ่มบุคลากรด้านการแพทย์และเครื่องมือ ตลอดจนปรับปรุงโรงพยาบาลศูนย์ในส่วนภูมิภาคให้สามารถให้บริการแก่ประชาชน เพื่อลดความจำเป็นที่จะต้องเดินทางเข้ามารักษาในกรุงเทพมหานคร

รัฐบาลจะส่งเสริมหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่ช่วยยกระดับสุขภาพอนามัยของประชาชนให้สูงขึ้น เร่งแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุข ปรับปรุงการสุศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีทางสื่อมวลชน และการศึกษาทั้งในและนอก

ระบบเพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดี รวมทั้งการปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขและปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ รัฐบาลมีนโยบายเร่งปรับปรุงระบบการประกันสุขภาพที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับการประกันสุขภาพตามพระราชบัญญัติประกันสังคม และให้การสงเคราะห์แก่ผู้ที่สังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล รวมทั้งเน้นการคุ้มครองผู้บริโภคทางด้านอาหารและยาด้วย

7.4 บริการสังคม

รัฐบาลมีนโยบายประกันสังคมไปแล้วจึงจะได้เร่งรัดจัดตั้งหน่วยงานรองรับและปรับปรุงกฎหมายให้มีความคล่องตัวในทางปฏิบัติด้วย ขณะเดียวกันรัฐบาลจะเน้นการให้การสงเคราะห์ผู้ที่สังคมควรช่วยเหลือเกื้อกูล โดนนับสนุนให้สถาบันครอบครัว ชุมชน และภาคเอกชน มีบทบาทในการดำเนินงานให้มากขึ้นและให้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีบทลงโทษผู้ล่อลวงเด็ก เยาวชน และสตรีไปเพื่อการค้าประเวณีอย่างเฉียบขาด และให้พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ ร่วมมืออย่างใกล้ชิดและเอาใจจริงเอาใจในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

รัฐบาลจะเร่งพัฒนาระบบประปาและไฟฟ้าในชนบทให้ทั่วถึง

นอกจากนี้ รัฐบาลให้ความสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน โดยเน้นการป้องกันบรรเทาและฟื้นฟูผลกระทบอันเนื่องมาจากสาธารณภัยทั้งในระดับจังหวัดและภูมิภาค ควบคู่ไปกับการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชน การป้องกันและบรรเทาอุบัติเหตุ การใช้แก๊ส ไฟฟ้าในเคหะสถาน

8. นโยบายการกระจายรายได้

รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาความยากจนและลดช่องว่างของรายได้ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญ คือ กลุ่มเกษตรกรรายย่อยและลูกจ้างแรงงานเกษตรที่ยากจนในชนบท กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวขนาดเล็กในเมือง กลุ่มผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างที่มีรายได้ต่ำ โดยกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรม ดังนี้คือ

รัฐบาลมีนโยบายอย่างแนบแน่นที่จะพยุงราคาข้าวและสินค้าเกษตรหลักโดยวิธีการแทรกแซงตลาดและจัดสร้างยุ้งฉาง และลานตากข้าวอย่างทั่วถึง เร่งรัดการส่งออก และทดลองใช้ระบบประกันภัยพืชผลเกษตรและปศุสัตว์ ให้เชื่อมโยงกับระบบสินเชื่อการผลิตการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงในด้านรายได้และผลผลิตการเกษตรของเกษตรกร

นอกจากนี้ รัฐบาลมีนโยบายจะจัดตั้งกองทุนพิเศษเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรรายย่อยที่ยากจน และสอดส่องดูแลสวัสดิภาพของแรงงานรับจ้างในภาคเกษตร โดยเฉพาะความปลอดภัยในการทำงาน การให้การฝึกอบรมยกระดับฝีมือให้สามารถทำงานที่ได้ค่าจ้างสูงขึ้น

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลจะให้ความสำคัญลำดับสูงต่อการขยายบริการการศึกษา ฝึกอบรมแก่กลุ่มที่ด้อยโอกาสในสังคม คือ เด็ก เยาวชน และสตรีในเขตยากจน และผู้มีความ

บทพร่องทางร่างกายและสติปัญญาเป็นกรณีพิเศษ โดยเฉพาะผู้ที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างไม่เป็นธรรม

สำหรับกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพส่วนตัวขนาดเล็ก กลุ่มผู้ใช้แรงงานและลูกจ้างในเขตเมืองนั้น รัฐบาลจะส่งเสริมและสนับสนุนโอกาสของผู้ใช้แรงงานให้เข้าถึงปัจจัยการผลิต โดยพัฒนาความรู้ฝีมือ ทักษะ เพื่อให้มีรายได้ ค่าจ้าง สภาพการทำงานที่เหมาะสม เป็นธรรม ทั้งจัดให้มีสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพ และผู้ใช้แรงงานอย่างทั่วถึง

รัฐบาลมีนโยบายอำนวยความสะดวกและจัดสถานที่ให้แก่ผู้ค้าหาบเร่แผงลอยให้เป็นหลักแหล่งชัดเจน ตลอดจนให้ความคุ้มครอง สอดส่องสภาพแวดล้อมการทำงานให้แก่แรงงานก่อสร้าง และโรงงานให้ดีขึ้น ทั้งสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยต่อชีวิต ควบคุมไปกับการปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพ โดยรัฐบาลจะเข้มงวดดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายค่าจ้างขั้นต่ำ และกฎหมายความปลอดภัยในการทำงาน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนแออัดในเมืองอย่างเป็นระบบ รวมทั้งจัดบริการเคหสงเคราะห์ให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย

รัฐบาลมุ่งที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน ให้มีบทบาทในการวางแผนและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น โดยพิจารณาปรับปรุงระบบการจัดสรรและแบ่งรายได้ที่เก็บจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เช่นค่าภาคหลวง เป็นต้น ให้กับท้องถิ่นและสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนทั้งในเขตเมืองและชนบทให้มากขึ้น

ท่านประธานรัฐสภาและท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่เคารพ ในการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายที่ได้แถลงมาข้างต้นนี้ กระผมขอให้คำมั่นว่า รัฐบาลนี้จะปฏิบัติตามนโยบายโดยเคร่งครัด และเร่งด่วน เพื่อนำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ประเทศชาติ และความผาสุกมาสู่ประชาชนตามที่ได้แถลงไว้ทุกประการ รัฐบาลเชื่อมั่นว่าด้วยความร่วมมือสนับสนุนจากท่านสมาชิกรัฐสภาผู้ทรงเกียรติ จะยิ่งเกื้อกูลให้นโยบายดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลได้อย่างดีและรวดเร็วยิ่งขึ้น จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปฐมมา ทองศิริ เกิดเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จ
การศึกษาปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ. 2545

